

International Journal of Filologia
Uluslararası Hakemli E-Dergi / Referee International E-Journal
ISSN: 2667-7318 Yıl: 3, Sayı: 3, Yaz 2020

NEV'Î'DE ŞAİR VE ŞAİRLİK
ANLAYIŞI

POETRY AND POETRY APPROACH
IN NEV'Î

Dr. Veysi TURAN

Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen. Batman, Türkiye. turanveysi78@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6516-5365

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 21.06.2020
Kabul Tarihi: 30.06.2020
Yayımlanma Tarihi: 30.06.2020
Sayı: 3, s: 37-54.

Article Information: Research Article
Received Date: 21.06.2020
Accepted Date: 30.06.2020
Date Published: 30.06.2020
Volume: 3, page: 37-54.

Atıf / Citation

TURAN, V. (2020). Nev'î'de Şair ve Şairlik Anlayışı. *International Journal of Filologia*, 3 (3), 37-54.

TURAN, V. (2020). Poetry And Poetry Approach in Nev'î, *International Journal of Filologia*, 3 (3), 37-54.

Dr. Veysi TURAN

NEV'Î'DE ŞAİR VE ŞAİRLİK ANLAYIŞI

Poetry And Poetry Approach in Nev'î

ÖZ

XVI. yüzyıl, Klasik Türk şiirinin zirveye ulaştığı, İran etkisinden kurtulup kendi benliğine kavuştuğu bir dönemdir. Nev'î de bu yüzyılın önemli şairlerindedir. Bu yüzden şairin şairlik ve şair ile ilgili değerlendirmeleri büyük bir önem taşımaktadır.

Nev'î, şair ve şairlik ile ilgili görüşlerini *Divanında* kasidelerin fahriye bölümlerinde ve gazellerin mahlas beyitlerinde dile getirmiştir. Nev'î *Divan'*ında en çok şair kelimesini tercih etmiştir. Bununla birlikte şair kavramı yerine en çok “erbâb-ı hüner, ehl-i nazm, ehl-i hüner, ehl-i tab’, suhan-dân” vb. kelime ve tamlamaları kullanmıştır. Nev'î'ye göre şair; şiir bilgisine, tatlı dile, mucizevi bir söyleyişe sahip olmalıdır. Aynı zamanda şairin sözü açık olmalı ve durumun gereğine uygun bir tarzda şiir söylemesi gerekmektedir. Bununla birlikte şairin dünya hayatına aldırış etmeyen rint biri ve irfan sahibi olması gerekmektedir. Nev'î, kendi şairliği ile cevher, sümbul, at, papağan, padişah, yüzücü, Hz. İsa, Hz. Yusuf, Hz. Süleyman vb. unsurlar arasında ilişkilendirmelerde bulunmuştur. Özellikle beğendiği ve değer verdiği şairleri hem ismen anar hem de özelliklerine değinir. Aynı zamanda kendisi ile takdir ettiği şair arasında çeşitli yönlerden benzerlik ilgisi kurar.

Bu çalışmada, Nev'î *Divanı'*ndan bulunan şair anlayışı ile ilgili beyitlerden yola çıkılarak Nev'î'nin şair için kullandığı kelimeler, şairlik anlayışı, şairliğin belli başlı özellikleri, şairlik ile ilgili benzetmeler, döneminin şiir ortamı ve bu ortam hakkındaki eleştirileri, döneminin diğer şairleriyle ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk şiiri, Nev'î, şiir, şair, şair anlayışı.

ABSTRACT

XVI. Century is a period when the Classical Turkish poetry reached its peak, it got rid of Iranian influence and got its own self. Nev'î is one of the important poets of this century. Therefore, the poet's evaluations about poetry and poet are of great importance.

Nev'î expressed his views on poetry and poetry in the Court's honorary sections of the tribes and in the pseudonym couplets of the ghazals. He preferred the word poet the most in his Divan. Nevertheless, instead of the concept of “poet”, he mostly used words and phrases such as "erbâb-ı hüner (skillfull poets), ehl-i nazm (competent of poem), ehl-i hüner (people of poetry), ehl-i tab’ (gifted poets), suhan-dân(elocution) "etc. .

According to Nev, the poet should have poetry knowledge, sweet language, and a miraculous saying. At the same time, the poet's word should be clear and he should poetize in a manner appropriate to the situation. However, the poet must be someone who does not care about the world life and has knowledge. Nev makes a connection between his poetry and ore, hyacinth, horse, parrot, sultan, swimmer, Hz. Jesus, the Prophet. Yusuf, Hz. Solomon etc. Especially, he mentions the name of the poets he likes and admires, and refers to their features. At the same time, he establishes a similarity relation between himself and the poet he admires in various aspects.

In this study, the words used by Nev'î, the understanding of poetry, the main features of poetry, the metaphors about poetry, his poetry environment, and his criticisms about this environment, the opinions of other poets were tried to be determined.

Keywords: Classical Turkish poetry, Nev'î, poetry, poet, poet understanding.

Giriş

Nev’î, XVI. yüzyılın tanınmış şairlerindedir. Edirneli olup asıl adı Yahya’dır. İyi bir eğitim alan Nev’î, medrese eğitimin tamamladıktan sonra İstanbul ve Gelibolu’da müderrislik yapmıştır. III. Murad döneminde sarayda şehzade Mustafa’nın hocalığını yapmıştır. Divan sahibi olan Nev’î, bilgin bir şairdir. Kaside şairi olarak da bilinen şair, asıl ününü gazelleriyle kazanmıştır. Nev’î’zâde Atayi, babasının fıkıh, tefsir, kelam, mantık, akaid vb. konularda çok sayıda eserinin olduğunu belirtmektedir. Şairin en tanınmış mensur eseri “*Netayicü’l-Fünûn*”dur. Aynı zamanda şairin sanatkârâne bir üslupla yazmış olduğu “*Nevâ-yı Uşşâk*” adlı mensur bir eseri daha vardır. Sanatçının ayrıca “*Hadis-i Erbain Çevirisi*” ve “*Hasbihâl*” adlı tasavvufî konuda yazdığı bir mesnevisi de bulunmaktadır (Mengi, 97: 163-164).

Şairler, şiir ve şair anlayışlarını özellikle divanlarının mukaddimelerinde şiir, şair vb. redifli şiirlerinde, kendilerinden ve dönemlerinden bahsettikleri “letâif” ya da “Hasbihâl” türü şiirlerinde, kasidelerin fahriye bölümlerinde ya da türü ne olursa olsun mahlas beyitlerinde ortaya koyarlar (Öztoprak 2006: 93). Klasik Türk şiirinin XVI. yüzyıldaki önemli şairlerinden Nev’î de şiir ve şair hakkındaki görüşlerini bu sayılanlar arasında daha çok kasidelerin fahriye bölümlerinde ve gazellerin mahlas beyitlerinde dile getirmiştir. Klasik Türk şiirinin ana teması olan aşk, 16. yüzyıl şairlerinden Nev’î’nin de *Divanı*’nda sıklıkla yer almış (Ekici, 2017: 22) aşk, onun şiir anlayışının omurgasını oluşturmuştur.

Nev’î, özellikle Sultan III. Murad ve dönemin vezir ve paşalarına sunduğu kasidelerinde dönemin şiir ve şair anlayışı ve rahatsız olduğu durumlar hakkında geniş değerlendirmelerde bulunmuştur. Özellikle bu kasidelerde kendini ideal bir şair tipi olarak göstermiş ve dönemin şairlerine meydan okuyarak kendini hem Anadolu hem de İranlı şairlerle karşılaştırıp onlardan daha büyük bir şair olduğunu belirtmiştir. Nev’î, dönemindeki insanların şiire olan ilgisizliğinden yakınmaktadır. Ayrıca döneminde üst mevkilerde bulunan vezir, paşa ve padişah gibi devleti yönetenlerin şiire olan ilgisizliği ve şairlere destek vermemelerinden de yakınmaktadır. Nev’î, ayrıca bazı kişilerin şiirle alakası olmamasına rağmen bazı usta şairlerin şiirlerinden alıntılar yaparak ortalıkta şair diye gezinmelerinden de rahatsızlık duyduğunu ifade etmektedir.

Klasik Türk şiirinde şair ve şiir ile çalışmalara¹ bakıldığında geleneğe uygun olarak benzer ifadelerin/görüşlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu meyanda 16.

¹ Şiir ve şair anlayışı hakkında yapılan bazı çalışmalar için bkz. Erkal, Abdulkadir (2009), *Dîvân Şiiri Poetikası (17.Yüzyıl)* Ankara: Birleşik Yayınları; Kaya, Bayram Ali (2012), “Necâtî Bey’in Şiir Anlayışı”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 27: 143-218; Kaya, Bayram Ali (2016), “Necâtî Bey’in Şair Anlayışı”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 34: 149-214; Doğan, Muhammet Nur (2002), *Klâsik Edebiyatımızda Sanat ve Şiir Felsefesi (Poetika)*, Eski Şiirin Bahçesinde, İstanbul: Ötüken Neşriyat; Öztoprak, Nihat (2006), “Rûhî’nin Şair Anlayışı”, *Osmanlı Araştırmaları*, XXVIII: 93-122; Gümüş, Kudret Safa (2017). “Filibelî Vecdî’nin Poetikası”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 10, Sayı 48, s.74-81; Gümüş, Kudret Safa (2019). “Yûsuf Hakikî Baba’nın Şair ve Şiir Anlayışı”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (46): 153-177.

yüzyıl şairlerinden olan Nev'î, genel anlamda şairler için “erbâb-ı hüner, erbâb-ı nazm, erbâb-ı tab’, ehl-i nazm, ehl-i sanayi’, ehl-i hüner, ehl-i tab’, suhan-dân, merd-i suhan-perdâz, hüner-mend” gibi kelime ve tamlamaları kullanmıştır. Divan şairleri şiirlerinde şiir ve şair hakkındaki görüşlerini bazen dolaylı olarak bazen de doğrudan ifade etmişlerdir. Çoğunlukla kendilerinden, kendilerinden önce yaşamış şairlerden, üstatlarından ve çağdaş şairlerden bahsettikleri beyitlerde şairin vasıfları hakkında bilgi vermişlerdir (Öztoprak 2006: 93). Nev'î, kendi şiirinin ve şairliğinin özelliklerinin şu şekilde ifade eder: “Şiirlerim başka şairlerin şiirleriyle karşılaştırılmaz (K.12/88). Dönemimin şairlerinin reisiyim (K.16/36). Kâmil özelliklere sahip bir şairim(K.29/40). Sözlerim fasihtir, açıktır (K.37/33). Şiirlerim eşsizdir (K.41/17). Şiir meclisi benim gibi bir şair görmedi (K.45/20). Sözlerim yenidir, orijinaldir(K.46/12). Sözlerim mucizevi özellikler gösterir (K.57/17). Belagat ehliyim; durumun gereğine uygun sözler söylerim (G.16/5). Rint ve irfan sahibi bir şairim (G.193/5).”

1. Şairliğin Belli Başlı Özellikleri

1.1. Meydan okuyandır.

Klasik Türk şiirinde şairler şiirlerinde genellikle kendilerini överek diğer şairlere meydan okumuşlardır. Nev'î de bunlardan biridir. Bu meydan okuma bundan sonraki dönemlerde de devam eder. Örneğin XVII. yüzyılın ünlü kaside yazarı Nef'î de bunlardan biridir.

Nef'î, özellikle kasidelerinin fahiye bölümlerinde kendi sanat dehasını ulaşılamaz olduğunu belirtip şairlik noktasında kimseyi kendine rakip olarak görmez. Şair, kendisini söz sultanı olarak nitelendirerek hem kendi dönemindeki şairlere hem kendinden önce yaşamış İran ve Türk şairlerine meydan okumuştur. Savaş meydanındaki düello sahnesini andıran ifadelere çokça yer veren şair, kendinden çok emin olduğu için savaş başlamadan kendini galip ilan edip düşmanlarını kendisiyle çarpışmaktan uzak tutmaya çalışmaktadır (Selçuk 2006:234). Nev'î, şiirlerinin bir mana incisi olduğunu belirterek bunun kulağa küpe olmasını istemektedir. Aynı zamanda şiirlerinin eşi ve benzeri olmayan bir cevher olduğunu belirtmektedir:

Nazîri misli yok bir cevher-i nâ-yâbdur tab'um

Kulagunda hele bu dürr-i ma'nî gûşvâr olsun (K.41/17)

Ayrıca Şair, kalemini ve kâğıdını meydanın en hızlı koşan atı arasında ilişki kurmaktadır. Döneminin şairleri içinde en iyisi olduğunu ifade etmektedir:

Benüm nâmemle hâmem yügrügidür şimdi meydânun

Birinde peyker-i ablak birinde şîve-i edhem (K.34/21)

1.2. Şiirleri başkalarının şiirleriyle karşılaştırılmaz. Şiirlerinin şöhreti zamanla tüm dünyayı saracaktır.

Nev'î, nasıl ki Hz. İsa'nın nefesi ile eşeğin sesi karşılaştırılmazsa aynen öyle de kendi şiirlerinin de şairlik iddia eden kişilerin şiirleriyle karşılaştırılmayacağını, şiirlerinin onların şiirlerinden üstün olduğunu ifade etmektedir:

Şi'rüme hergiz 'adil olmaz kelâm-ı müdde'î

Nisbet olunmaz dem-i 'İsî ile âvâz-ı har (K.12/88)

Yine şair, şiirlerinin başka şairlerin gereksiz, faydasız şiirleriyle karşılaştırılmaması gerektiğini belirtmektedir. Çünkü sözlerinin, şiirlerinin bir amacı olduğunu, hikmetli bir tarzda yazıldığını ifade etmektedir:

İlün makâlet-i bî-hûdesine itme kıyâs

Degül durur bu suhan belki hikmet-i mastûr (K.22/47)

Şair, şu an şöhretli bir şair değilse bunun önemli olmadığını ifade etmektedir. Şöhretinin sesi gibi peyderpey yayılıp her yeri kaplayacağını belirtmektedir:

Pür kılur tedrîc-ile âfâkı âhur şöhretüm

Defaten gelmez sımâha sadme-i fe's ü teber (K.12/90)

1.3. Zamanının şairlerinden üstündür.

Nev'î, zamanın söz askerinin komutanı olduğunu belirtir. Aynı zamanda şairler içinde ismi deftere en başta yazılacak kişi olduğunu belirtir. Yani dönemindeki bütün şairlerinin reisi olduğunu ifade etmektedir:

Benem zamânede ser-leşker-i sipâh-ı sühan

Benem zamanede erbâb-ı nazma ser-defter (K.16/36)

1.4. Kâmindir.

Fuzuli, şiirin başlı başına bir ilim olduğunu ve şiirin insanın mükemmelliğinin ve olgunluğunun sonucu olduğunu belirtmiştir. Hisleri gelişmemiş ve zevkten anlamayan insanların ise bu durumu kavrayamadığını ifade etmiştir (Doğan 1996: 52). Şair, şiir yönünden olgunluğa eriştiğini belirtir. Hz. Meryem'in masumiyetine nasıl ki Hz. İsa'nın konuşması delilse aynen öyle de şöhretinin mükemmelliğine, olgunluğuna da sözünün, şiirinin delil olduğunu belirtmektedir:

Kemâl-i şânuma şâhid yeter sözüm ki olur

Salâh-ı Meryem'e nutk-ı Mesîh istidlâl (K.29/40)

1.5. Sözü fasihtir, belagat ehlidir.

Fesahat, kullanılan kelimelerin akıcı, düzgün, âhenkli ve anlaşılır bir tarzda kullanılması, dilin fasih oluşu şeklinde açıklanabilir. Belagat ise şair kastedilerek beyitlerde "belagat ehli" ya da "ehl-i belagat" şeklinde yer almaktadır (Öztoprak 2006: 99). Şair, eskiden oynanan guy u çevgan oyunu ve şairlik yeteneği arasında ilgi kurmuştur. Dönemin paşalarından Siyavuş Paşa'ya yazılan bir kasideden alınan aşağıdaki beyitte şair, Siyavuş Paşa'yı zamanın Nizamülmülk'ü kendisini de döneminin Firdevsi'si olarak görmektedir. Şair guy (top) kavramı fesahate; çevgan (sopa) kavramı da dile benzetmektedir. Şair, ifadelerinin de kusursuz ve açık olduğunu belirtmektedir.

Sen Nizamü'l-mülk ü ben Firdevsî-i nazmam bugün

İşte bak gûy-ı fesahat işte çevgân-ı lisân (K.37/33)

Şair, güzel ve etkili söz söylemenin püf noktasının inci gibi olan nazmına ve secili nesrine bağlı olduğunu belirtmektedir:

Ser-rişte-i belâğat-ı güftâr Nev'îyâ

Lülü-yi nazm u ruk'a-i inşâma bağludur (G.116/5)

1.6. Fazilet meydanının at binicisidir.

Şair, burada bir meydan okuma içindedir. Kendisinin fazilet meydanının at binicisi olduğunu ifade etmekte ve bunun aksini iddia edenlere de meydan okumaktadır:

Fâris-i mizmâr-ı fazlam ben diyen gelsün beri

Esb-i tab'umla benüm olsun 'inân-ender-'inân (K.37/34)

1.7. Şiirleri sevgiliyi güzel bir şekilde ifade etmektedir.

Hız. Yusuf güzelliğiyle nam salmış bir peygamberdir. Şair, burada nazımın güzelliği ile Hız. Yusuf'un güzelliği arasında benzerlik ilgisi kurmaktadır. Şair sevgiliye seslenerek şiirin Yusuf'u (şiirin güzelliği) konusunda güzel ifadelerinden ötürü diğer şair dostlarının onu kıskanmalarının olağan bir durum olduğunu ifade etmektedir:

Şehâ bu Yûsuf-ı nazmunda hüsn-i ta'bîrüm

Yiridür itse beni reşk-i zümre-i ihvân (K.38/37)

1.8. Sözleri ölülere can vermektedir.

Klasik Türk şiirinde Hız. İsa'nın ölüleri diriltmesi mucizesi sıkça işlenmektedir. Şair, şiirinin sevgilinin dudağını övmesiyle Hız. İsa'nın ölülere can vermesi arasında benzerlik ilişkisi kurmuştur:

Vaşf-ı la'l-i yârda nazm-ı bülendüm Nev'îyâ

Mürdeye can virmede tutdı Mesîhâ semtini (G.498/5)

1.9. Rint ve irfan sahibidir

Bir mazmun olarak divan şiirinde konu edinilen rindlik, dünya işlerini hoş gören, üzüntü ve neşeyi aynı gören, dünyaya bir pul kadar değer vermeyen kişilerin sahip olduğu hayat felsefesine verilen addır (Pala 2002:390). Şair, hem rind hem de irfan sahibi olduğunu belirtmektedir. Rintler dünya hayatını seven aldırışsız kimselerdir. Aşk yüzünden birçok belaya giriftar olurlar. Nev'î, bir dünya rindi (gönül adamı) ve irfan sahibi olduğunu ifade etmektedir. Bu yüzden serseri âşık durumuna düştüğünü belirtmektedir:

Nev'î gibi bir rind-i cihân sâhib-i 'irfân

Evbâşlaruz nâm ile kallâşlaruz biz (G.193/5)

1.10. Tatlı sözlüdür.

Farsça Divanının mukaddimesinde Fuzuli, güzel sözle ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur. Şair, şiirin ve güzel sözün topluma ve insana birçok faydaları olduğunu belirtmiştir. Şair, şiir sayesinde gönlünün çeşitli neşe ve sevinçlere daldığını, şiirin şairin adını kalıcı kıldığını ve şiirin okuyuculara zevk ve coşku verdiğini belirtmektedir (Doğan 1996: 51). Şair, gönlünün sevgi oklarından ötürü arı kovanına dönüştüğünü bundan dolayı bal gibi olan sözlerinde sıcaklık olduğunu ifade etmiştir:

Mahabbet oklarından hâne-i zenbûra dönmiş dil

Anun-çün Nev'î yâ şehd-i kelâmumda harâret var (G.122/5)

Klasik Türk şiirinde şairler kendilerini daha önceki âşıklarla karşılaştırırlar. Şair, kendini Ferhad ile Şirin hikâyesinin kahramanı Ferhad ile karşılaştırmıştır. Kendisinin şiirin sözlü bir şair olduğunu bundan şüphe duymadığını ancak döneminde onu Ferhad gibi şöhrete kavuşturacak birinin olmadığını belirtmektedir:

Mukarrer şâ'ir-i şîrîn-zebânuz Nev'îyâ ancak

Bu devr içinde bir şöhret virür Ferhâd'umuz yokdur (G.126/5)

Şair, burada şiirin etkileyici özelliğine vurgu yaparak şiirine olan güvenini dile getirmiştir. Eğer şiirimin tatlılığı, etkileyiciliği sana etki etmezse nefsime şiir lokmasını haram edeceğim ve bir daha şiir yazmayacağım:

İtmezse ger halâvet-i nazmum sana eser

Nefsüme ben de lokma-i şi'ri idem haram (K.33/20)

1.11. Düzgün, güzel söz söyleyen biridir.

Şair, Kur’an-ı Kerim ile ilgili ifadeler ile şiiri arasında benzerlik ilgisi kurmuştur. Gazelin kutsal değerdeki sözleri ve söz üslupları seninle tamamlanmıştır. Bundan ötürü sen güzel ve etkili sözler söyleyen bir şairsin:

Sende hatm olmuşdur âyât-ı gazel etvâr-ı söz

Hak budur kim Nev’îyâ merd-i suhan-perdâzsın (G.325/5)

1.12. Sözleri mucizevi özelliklere sahiptir.

Mucizevî bir söyleyişi olduğunu söyleyen şairler, zaman zaman kendilerini peygamberlere de teşbih ederler. Hatta daha da ileri giderek kendi şairlik güçleriyle yaptıklarını onların mucizelerinden üstün görmeye çalışırlar. Örneğin, övgüde ve yergide sınır tanımayan Nef’î kendi şairlik gücünün Hz. Musa’nın esasını bile yok edebileceğini söyler şairin kendi şairlik gücünü ve şiirinin tesirini anlatırken böylesi olağanüstü durum ve kişilerle ilişkilendirmesini şöyle açıklar: “Divan şiiri anlayışı içerisinde şairlik, bir anlamda ‘mânâ yaratıcılığı’dır.” (Erkal, 2009: 154, Doğan 1996: 64, Toprak 2017: 411). Mucizeler Allah tarafından peygamberlere, peygamberliklerini tasdik için verilmektedir. Klasik Türk şiirinde, birçok şair sözlerinin etkileyiciliği ile mucize arasında benzerlik ilişkisi kurmaktadır. Şair, sözlerinin sermaye (kazanç) mucizesi olduğunu ifade etmektedir. Ancak bazılarının bu sözlerini büyücü sihri zannettiklerini belirtmektedir.

Sözüm mu’ciz-i nakddür gerçi ağyâr

Sayarlar anı mahz-ı efsûn-ı sâhir (K.57/17)

1.13. Tarzı yenidir, orijinaldir.

Divan şairlerinin üzerinde durduğu ve önem verdiği husus, bu şiirde farklı ve özgün bir söyleyiş tarzı yakalayabilmektir. Çoğu zaman şiirin üslup ve anlam özellikleriyle sınırlı kalan bu yenilik, Türkî-i Basit ile başlamıştır. Özellikle 17. Yüzyılda Nâbî ve Nef’î gibi usta şairlerin bu arayışları yeni şiir anlayışlarının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu anlayış daha sonraki süreçlerde söyleyiş, kelime ve konu seçimini de etkilemiştir (Macit, 2011: 39). Birçok divan şairi ifadelerinde yenilik ve tazelik olduğunu ve şiirlerinin orijinal olduklarını belirtirler. Bu durum, şairlerin yeni ve orijinal bir söyleyiş oluşturmaya önem verdiklerini gösterir (Macit, 2011: 39, Toprak 2017:410). Divan şiirinde şairler birçok yönden İran edebiyatını örnek alıp taklit etmişlerdir. Şair, şiir içinde yeni bir tarz icat ettiğini ve Anadolu’yu İran şiirinin etkisinden kurtardığını belirtmektedir:

Nev’îyâ nazm içre icâd eyledün bir tarz-ı hâs

Rûm’ı kurtardun ‘Acem eş’ârına taklidden (G.349/7)

Burada da şair durumu biraz daha ileriye götürmektedir. Bundan sonra artık insanların kendi şiirini ezberlemesi gerektiğini ve İran edebiyatına ait eski divânların ateşe atılması gerektiğini ifade etmektedir. Yani şair artık İran

şairlerinden üstün olduğunu ve onları taklit etme döneminin sona erdiğini ifade etmektedir:

Benüm nev-güfteyi ezberlesün simden girü 'âlem
Oda yansun 'Acem şâ'irlerinüñ köhne dîvânı (K.46/12)

2. Şair ve Şairlikle İlgili Belli Başlı Teşbihler

2.1. Cevher, Güher

Edebiyatımızda cevher sözü inci, yakut, elmas, zümrüt gibi değerli taş; kabiliyet; asıl, mâye gibi anlamlarda kullanılmıştır (Onay, 2013:108). Nev'î, döneminin önemli paşalarından Şemsi Paşa'ya sunduğu bir bahariyesinde cevher gibi değerli şiirlerine paşanın rağbet etmemesine şaşırılmamasını gerektiğini çünkü beylerde yüz binlerce tarzda cevherin olduğunu ifade etmektedir:

Kılmasan ragbet 'aceb mi cevher-i eş'âruma
Çün olur beglerde envâ'-ı cevahir sad hezâr (K.15/17)

Şair, sözlerini güzellik denizi içindeki cevhere benzetmektedir. Güzellik denizi içerisinde cevher görmek isteyen Nev'î'nin sözünü dinlemesi gerektiğini ifade etmektedir:

Bahr-i letâfet içre güher görmek istesen
Nev'î sözünü dinle kelâm-ı edîbi gör (G.61/7)

Şair, akarsu içinde güher (güzel söz) görmek isteyen Nev'î'nin sözünde cevher saçan manaları görmesi gerektiğini ifade etmektedir:

Âb-ı revân içinde güher görmek istesen
Nev'î sözünde ma'nî-i cevher-feşânı gör (G.64/5)

2.2. Sünbül

Sünbül, divan şiirinde adı çokça geçen çiçek adlarından biridir. Kokusu ve şekli bakımından sevgilinin saçına benzetilmektedir. Sünbül ile gül genellikle birlikte kullanılmaktadır. Bunun sebebi sünbül gibi saçların gül gibi yanaklar üzerine dökülmesidir. Sünbül şekilce kıvrımlı ve dağınık olup bazen süpürge veya gölgelik gibi olabilir. Sünbülün en çok anılan özellikleri, deste deste olması ve tazeliğidir (Pala 2002: 428). Şair, sevgilinin gönlü cezbeden yüzündeki ayva tüylerinin vâsfinin mizacındaki gül bahçesinde (şairlik tabiatı) birçok güzel sünbül çiçeğini ortaya çıkaracağını belirtmektedir:

Yaraşur vâsf-ı hat-ı 'ârız-ı dil-cûyuñda
Bitüre gülşen-i tab'um niçe ra'nâ sünbül (K.30/27)

2.3. Esb

Klasik Türk şiirinde atlar, hem benzetme unsuru hem de gerçek hayatın vazgeçilmez bir figürü olarak işlenmiştir. Atların biçimsel özellikleri de birtakım şiirsel imgelerle anlatılmıştır. Şiire dair görüşlerini atla ilgili kavramlarla somutlaştıran şairler, kendilerini söz meydanında şiir atının usta binicisi olarak görmüşlerdir (Macit 2010: 18). Nev’î, şiir kabiliyetini bir ata benzetmektedir. Esb-i tab’ (mizaç atı), şairin şiirinde kullandığı üslup bağlamında kullanılmıştır. Şair, ne mizaç atında senin vasfında bir yoldaşın ortaya çıkacağını ne de aşk yolunun bir sınırı ve sonu olacağını belirtir:

Ne esb-i tab ’uma vaşfunda bir pādâş olur peyda

Ne rāh-ı ’ışkunun zahir olur hadd-ile pâyâmı (K.46/11)

2.4. Tûtî

Türkçede papağan veya dudu kuşu, Arapçada bebgâ, Farsçada tûtî adı verilen kuş, sesleri taklit edebilme, öğretilen sözleri öğrenme, anlamını bilmediği halde söyleyebilme yeteneklerine sahip bir kuştur. Papağan, divan şiirinde bu yönleriyle ön plana çıkmıştır (Güler 2014: 62). Divan şairleri belîğ ve veciz söz söyleyebilme açısından kendilerini olağanüstü bir şekilde konuşan papağana benzetirler. Bu edebiyatta şairler, sözü mücevhere; kendilerini de mücevherlere süsler yapan sarraflara benzetmişlerdir (Doğan 1996: 64). Şair, sevgilinin güzelliği ile şairlik yeteneği arasında benzerlik ilgisi kurmuştur. Şekkeristân şeker kamışı tarlası anlamındadır. Bu beyitte ise şiir meclisi bağlamında kullanılmıştır. Papağan da şair anlamında kullanılmıştır. Sen o kadar güzelsin ki felek aynası senin gibi bir sureti şimdiye kadar göstermemiştir. Aynı zamanda Anadolu’nun şiir meclisi şimdiye kadar senin gibi yetenekli bir şair görmemiştir:

Ne zâtun gibi gösterdi felek mir ’âtı bir suret

Ne tab ’um gibi gördi Rûm ’un şekkeristânı (K.49/18)

Şair, papağan ile şairlik yeteneği arasında benzerlik ilgisi kurmuştur. Şair kendisine seslenerek şairlik yeteneğiyle güzel bir gazel söylediğini dolayısıyla değersiz zavallı kuşlar olarak nitelendirdiği diğer şairlerin bundan sonra şiir söylemelerine gerek kalmadığını ifade etmiştir:

Nev ’îyâ şimden girü her mürg-ı nâcîz ötmesün

Tûtî-i tab ’um terennüm kıldı bir garrâ gazel (G.294/6)

2.5. Şâh

Divan şiirinde özellikle medhiyelerde gerçek kişiliği ile ele alınan padişâh; şeh, şehenşah, şehriyar, sultan, husrev, hakan, hân, server gibi adlarla anılmıştır. Gazelerde padişah konu edildiğinde çoğunlukla sevgili kastedilmektedir (Pala 2002: 381). Nev’î, kendisini bir padişaha benzetmiştir. Şair, kılıcın dili ile dilin kılıcının kesin bir hüküm olduğunu belirtmekte ve kendisinin de söz memleketinin padişahı olduğunu belirtmektedir:

Zebân-ı tîgî vü tîg-ı zebanî nass-ı kâtî 'dur
Bugün milk-i sühandâ Nev'îyâ bir şâhumuz vardur (G.110/5)

2.6. Şinâver

Divan şiirinde şairler, şiiri nazım denizine benzettiklerinden dolayı şairi de mana, hayal, fesahat ve düşünce denizinin derinliklerine dalan ve oradan çeşitli anlam incileri çıkartan yüzücülere benzetirler (Doğan 1997: 47). Ey Nev'î, şiir denizi ile ezelden aşınasın dolayısıyla usta yüzücü özelliğini gösterip yaralı gönülden çıkma:

Çü Nev'î bahr-ı nazm ile ezelden âşinâsın sen
Şinâverlik idüp dâ'im dil-i efgârdan çıkma (G.463/5)

2.7. Hz. İsa, Hz. Yusuf, Hz. Süleyman

Divan şiirinde mucizeleriyle ön plana çıkan peygamberler, şairler tarafından şiirlerindeki etkiyi ve şairlik gücünü anlatabilmek açısından benzetme unsuru olarak kullanılmaktadırlar. Şairlerin bu benzetmeye başvurmalarının nedeni, kendilerini peygamberler gibi göstermekten ziyade peygamberlerin özellik ve mucizelerinden yararlanarak kendi şairlik vasıflarına ve bu konuda diğer şairlerden farklı oluşlarına dikkat çekerler (Öztoprak, 2006: 106; Toprak 2017: 416).

Hz. İsa nefesiyle ölüleri diriltme mucizesine sahiptir. Şair kendi şiirlerinin de Hz. İsa'nın nefesi gibi insanlar üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. Nev'î, sözlerinin hoşluğu ile Hz. İsa'nın nefesi arasında benzerliğin olduğunu fakat bunu rakibin idrak edemediğini ifade etmiştir:

Lutf-ı suhanumdan ola zâhir dem-i İsî
Fehm eylemeye müdde'î-i har ne dimekdür (G.127/5)

Hz. İsa, Allah'ın verdiği güç ile insanları hayrette bırakan mucizeler sayesinde ölüleri diriltir, hastaları iyileştirir, körlerin gözünü açardı. Şairler de tıpkı Hz. İsa gibi ölü harfleri anlamlı hâle getirir, bunlarla miskinleşmiş ölü ruhları uyandırır ve ölüden farksız yaşayan insanları canlandırır. Toplumunu bilgili ve dinamik bir topluluk haline getirerek topluma ruh verirler. Şairler bu yönleriyle kendilerini Hz. İsa'ya benzetmişlerdir (Öztoprak 2006:106-107). Şair, sözlerini Hz. İsa'nın sözlerine benzetmiştir. Ayrıca sözlerinin Hz. İsa'nın sözleri kadar etkileyici olmasına rağmen sözlerine fazla rağbet edilmemesinden şikâyet etmektedir:

Şi'rümüz nutk-ı Mesihâ iken almaz eline
Âh elinden sözüümüz ol yed-i beyzâ tutmaz (G.173/4)

Divan şiirinde ismi en çok anılan peygamberlerden biri Hz. Yusuf'tur. Harikulade güzelliğinden ötürü sevgili, çoğu zaman ona benzetilir. Güneş ile ayın ona secde etmesi, kuyuya atılması, Züleyha ile olan maceraları, zindana atılması,

Mısır'a sultan oluşu, rüyaları tabir etmesi Hz. Yakup'tan ayrı oluşu, vb. kıssalar nedeniyle birçok beytin konusunu oluşturmuştur (Pala 2002: 381). Şair, Hz. Yusuf'un güzelliği ile kendi şiirinin güzelliği arasında benzerlik ilgisi kurmuştur. Şair, sevgilisine seslenerek güzel ifadeler kullanarak şiirlerini güzel bir tarzda oluşturduğundan ötürü dönemin şairleri tarafından kiskanılmasının normal bir durum olduğunu ifade etmektedir:

*Şehâ bu Yûsuf-ı nazmunda hüsn-i ta'birüm
Yiridür itse beni reşk-i zümre-i ihvân (K.38/37)*

Peygamberlik ile saltanatı birleştirmiş bir bahtiyar olan Hz. Süleyman, nakledilenlere göre ism-i a'zam yazılı yüzüğü ile dünyaya hatta bütün canlılara ve rüzgârlara hükmetmiştir (Onay 2013: 78). Şair, kendisini Hz. Süleyman ile karşılaştırmış ve kendisinin de şiir ülkesinin padişahı olduğunu belirtmiştir. Şair, şiir ülkesinde Hz. Süleyman gibi güçlü olduğunu bu durumun herkes tarafından kabul edilen bir gerçek olduğunu ifade etmektedir:

*Milk-i nazm içre müsellemdür Süleymânlık bana
Mûr-veş zîr-i zemîn olsam zamânum söylenür (G.128/2)*

3. Şikâyet Edilen Hususlar

3.1. İnsanların şiire olan ilgisizliği

Şair, insanların fazilet(erdem) ve marifet (hüner) gibi kavramlara karşı kör ve sağır olduklarını dolayısıyla şiirlerini kime sunacağını bilmediğini ifade etmektedir:

*Kime 'arz idem metâ'-ı şi'ri kim halk-ı cihân
Rü'yet-i fazl u semâ'-ı ma'rifetden kûr u ker (K.12/92)*

3.2. Bilgiye değer verilmemesi

Yazık ki dünya düşkünü insanları bilgi ve hüner cezbetmez. Onları cezbeden şey altın zincirdir. Şair, insanların bilgi ve hüner yerine altını tercih ettiklerini bilgiye ve hünere önem vermediklerini belirtmektedir:

*Dirîgâ ma'rifet kullâbı çekmez ehl-i dünyâyı
Gerekdür bunları cezb itmege zencîr-i zer muhkem (K.34/22)*

3.3. Değerinin yeterince bilinmemesi

Şair, toplumda açık bir şekilde faziletli biri olduğu ortaya çıkmasına rağmen zamanın insanları tarafından gerekli değeri görmediğini ifade etmektedir:

*Kadrüm egerçi zerreden eksik zamânede
Fazlum velik gün gibi bulmuşdur iştiâr (K.13/38)*

Şair, görünüşte dilenci gibi olmasına rağmen gerçekte olgun bir kişi olduğunu aynı zamanda büyük bir cevher olduğunu fakat değerinin hiçbir şekilde bilinmediğini ifade etmektedir:

*Nev'î ne 'âlî-cevherüz hergiz bilinmez kadrümüz
Ma'nîde ferd-i kâmilüz sûretde cins-i sâ'ilüz (G.195/5)*

3.4. Zamandan şikâyet

Şair, âdeta kendisiyle dertleşmektedir. Eğer denizdeki girdabı konuşturabilirsen sana Nev'î'nin gönlünün zamanın elinden neler çektğini açıklayacaktır:

*Neler çekdi elinden rûzgârın hâtır-ı Nev'î
Sana şerh itse bir lücce-i deryâyı söyletsen (G.240/6)*

3.5. İtibar ehli olanların şiirlerine değer vermemeleri

Şair, sözlerine döneminde itibar edilmemesinin sebebi olarak o dönemde itibar ehli kişilerin şiirlerini sahiplenmemesine bağlıyor:

*Nev'î kanı zamanede bir ehl-i i'tibâr
Olsa 'aceb mi sözlerümüz i'tibârsuz (G.192/5)*

3.6. Dönemin padişahının ona destek vermemesi

Şairlerin başarısını ve coşkusunu etkileyen önemleri unsurlarından biri de şairlerin devlet büyükleri tarafından desteklenmesi ve onlara imkânlar sunulmasıdır. Padişah sarayları ve devletin üst düzey yöneticilerinin konaklarından oluşan seçkin çevre, divan şiirinin gelişmesinde ve bu edebiyatın desteklenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Buralarda padişahlar ve diğer üst düzey devlet görevlileri birçok şairi korumuş, şairlere imkânlar sunmuş ve onları desteklemiştir. (İpekten, 1996: 11; Toprak 2017: 418). Şair, dönemindeki padişahın kendisine kayıtsız kalmasından şikâyet etmektedir. Nev'î şiir ateşini yakıp göklere çıkardı ama o yüce nazarlı padişah bunu görmemektedir. Nev'î ne yapsın?

4. Diğer Şairlerlerden isimlerini andığı, beğendiği veya üstün gördüğü şairler

4.1. Sa'dî-i Şirâzî

XIII. yüzyılda yaşayan ve İran edebiyatının en önemli şairlerinden olan Sa'dî, Şirâz'da dünyaya gelmiştir. Hem manzum hem de mensur eserleriyle ün kazanmıştır. Özellikle Bûstan ve Gülistân adlı eserleriyle divan şairlerin beyitlerinde sıkça adı geçen bir Acem şairi olmuştur. Şair, İran edebiyatındaki şairleri etkilediği gibi divan şairlerini de etkilemiştir. Özellikle övgü alanında ve gazelde gösterdiği başarıyla klasik şiirimizde söz konusu edilmiştir (Yekbaş, 2009: 1142; Safâ 2005:117). Şair, ellerinde sadece Firdevsî ve Sa'dî Şirâzî'nin vasıfları

ile ilgili bilginin kaldığını Sa'd-i Zengî ve Mahmûd-ı Şehriyâr gibi şairlerin vasıflarıyla ilgili bilgilerin yok olduğunu belirtmektedir:

Evsâf-ı Şeyh Sa'dî vü Firdevsî'dür kalan

Hâk oldı Sa'd-i Zengî vü Mahmûd-ı şehriyâr (K.13/44)

4.2. Enverî

Uzun yıllar Sultan Sencer'in himayesinde kalan XI. Yüzyıl İran şairi Enverî; astronomi, astroloji, mantık, riyaziyyat gibi bilimlerle uğraşmıştır. Şiirlerinde günlük konuşma dilini kullanmasıyla ön plana çıkmıştır. Övgü ve hicivleriyle dikkat çeken şair, divan şairleri tarafından örnek alınan bir şair olmuştur (Yekbaş, 2009: 1136). Şair, aslında İranlı şair Enverî'nin sözlerinin ışığını takip ettiğini ama artık sözlerinin ışığının gül gibi meşhur olduğunu ifade etmektedir. Yani Nev'î, artık kimseyi takip etmeye gerek kalmadığını çünkü artık kendisinin de meşhur bir şair olduğunu belirtmektedir:

Egerçi peyrev-i şem'-i kelâm-ı Enverî'yem

Sözüm çerâğı benüm şimdi gül gibi meşhûr (K.22/49)

4.3. Hassan

Hz. Muhammed'e yaptığı övgüler ile Hz. Muhammed'in takdirini kazanan bir şairdir. Şair, bu beyitte kendini övmekte ve kendini zamanının Hassan'ı olarak görmektedir:

Bu hüsn-i nazm-ile Hassân olursan iy Nev'î

Sakın gözetme zahir olmayınca sadr-ı zuhur (K.22/50)

4.4. Bâkî

Bâkî, XVI. yüzyıl Osmanlı şiirinin en büyük şairidir. Medrese öğrenimi yapmış, şiiri yanında ilminin de yardımıyla ilmiyle mesleğinin en yüksek derecelerine kadar yükselmiştir. Dönemindeki bütün tezkireciler tarafından şiirleri övülmüştür. Bâkî, gazel şairidir. Çok kaside yazdığı ve kasidelerinde de usta bir şair olduğunu gösterdiği halde yine de devrinin gazel şairi sayılır. Zevke, eğlenceye düşkün yaratıldığı ve rintçe yaşama isteği şiirlerine de yansımıştır. Döneminde "Sultanu'-ş-şu'ârâ" lakabıyla anılmıştır (İpekten, 2013: 27-32). Şair, bu beyitte kendini döneminin en büyük şairlerinden Bâkî ile karşılaştırmaktadır. Bâkî'nin sözlerinin onun kulağına ağır gelmesine şaşırılmaması gerektiğini çünkü o kişi, Nev'î'nin şiirlerini görüp kulağına inci yaptı. Şair, artık şiirlerinin Bâkî'nin şiirleri kadar ilgi gördüğünü belirtmektedir:

Nazm-ı Nev'î'yi görüp dürr-i binâgûş itdi

N'ola Bakî sözi gûşına anun gelse girân (K.11/19)

4.5. Firdevsî

Firdevsî, Şehnâme adlı ünlü eseriyle tanınan Sâsânîler döneminde yaşayan ve hayatı da Şehnâme gibi efsane ve rivayetlerle dolu bir kişidir. Kendini İran destanlarını yazmaya adanmıştır. Kendisinden önce şair Dakîkî’nin başladığı İran destanlarını bir araya getirme çalışmalarına devam etmiş ve Şehnâme’yi yazmıştır. Divan şairlerinin en çok etkilendiği İranlı şairlerdendir. Özellikle Şehnâme’de yer alan İran kahramanlarına divan şiirinde çokça yer verilmiştir (Yekbaş, 2009: 1138; Safâ 2002: 91). Nev’î, bu beytin alındığı kasideyi dönemin paşalarından Siyavuş Paşa’ya sunmuştur. Şair, kendisini İran’ın ünlü şairlerinden Firdevsî’ye; Siyavuş Paşa’yı da meşhur vezir Nizamülmülk’e benzetmiştir. Ayrıca şair, divan şiirinde birçok şairin şiirine konu olan “guy u çevgan” oyunu ile şiiri arasında benzerlik ilişkisi kurmuştur.

At üzerinde oynanan bir oyun olan çevgânın kökenin hakkında farklı söylentiler vardır. Çevgân oyununa bugün “polo” denmektedir. İran, Hindistan ve Türk kaynaklı olduğuna dair farklı görüşlerin olduğu bu oyununun geçmişi, milattan önceki dönemlere kadar gitmektedir. İlk başta saraydaki insanların oynadığı bir oyun olan çevgân, zamanla halkın oynadığı bir oyun haline gelmiştir. Bu oyun, genellikle dörder veya altışar kişilik iki takımla at üzerinde düz ve geniş bir meydana oynanır. Çevgan ucu eğri bir değnek olup oyun da adını bu değnekten almıştır. Bu oyunda amaç, hakem tarafından ortaya konan topu yarım saatlik devreler içinde karşı takımın kalesine sokarak ya da belirlenen bir hedefe isabet ettirerek fazla sayı yapmaktır; çok sayı yapan taraf oyunu kazanır ve ödülü alırdı (Selçuk 2016: 1860;Çavuşoğlu 2008:164-165).

Sen Nizamü’l-mülk ü ben Firdevsî-i nazmam bugün

İşte bak gûy-ı fesahat işte çevgân-ı lisân (K.37/33)

4.6. Selmân

Selmân-ı Sâvecî; kaside, gazel, mesnevî gibi türlerde şiirler yazmış olsa da ismi daha çok kaside türü ile özdeşleşmiştir. XIV. yüzyılda yaşayan şair, divan şairlerini, methiye tarzındaki kasidelerde gösterdiği başarılarından ötürü etkilemiştir. Ayrıca divan şairleri, kendine özgü bir üslup oluşturması yönüyle de şairin adını sıkça anmışlardır (Yekbaş, 2009: 1133; Toprak, 2011:421).

Şair, kendini İranlı ünlü şair Selman ile karşılaştırmaktadır. Şair, kendisinin şiir gelinine üslup süsü vererek şiir ehline Selman tarzını unutturduğunu belirtmektedir. Yani şair, şiirine öyle bir süs vermiş ki şiirden anlayanlara İranlı şair Selman’ın üslubunu unutturmuştur:

Nev’î ‘arûs-ı şî’re virüp zîver-i edâ

Nazm ehline unuttura Selmân revişlerin (G.319/5)

Sonuç

Klasik Türk şiirinde şair anlayışıyla ilgili düşünceler, daha çok kasidelerin fahriye bölümlerinde ve gazellerin mahlas beyitlerinde yer almaktadır. XVI. yüzyılın önemli şairlerinden olan Nev’î’nin *Divan*’ı incelendiğinde de benzer bir durum görülmektedir. Şair, kasidelerin fahriye bölümlerinde ve gazellerin mahlas beyitlerinde döneminin şiir ve şair anlayışıyla ilgili azımsanmayacak derecede değerlendirmelerde bulunmuştur. Şair, o bölümlerde kendi şairlik özelliklerinden yola çıkarak bir şairin sahip olması gereken özellikleri, döneminin şiir ortamını, şikâyet ettiği durumları, döneminde beğendiği ve beğenmediği şairleri sebepleriyle birlikte ortaya koymuştur.

Nev’î *Divan*’ında en çok şair kelimesini tercih etmiştir. Bununla birlikte şair kavramı yerine en çok “erbâb-ı hüner, ehl-i nazm, ehl-i hüner, ehl-i tab’, suhandân” vb. kelime ve tamlamaları kullanmıştır. Nev’î’ye göre iyi bir şair; şiir bilgisi, fasih lisan, belagat, olgunluk, tatlı dil, mucizevi söyleyiş gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Aynı zamanda şair, şiir ve şair anlayışıyla ilgili önemli tespitlerde bulunmuştur. Nev’î, şiirin mucizevi bir etkiye sahip olduğunu, sözlerinin ölümlere can verecek derecede etkili olduğunu, tarzının yeni ve orijinal olduğunu, şiirlerinin şöhretinin yeryüzünü kapladığını, şiirlerinin desteklendiği ölçüde güzelleşeceğini ifade etmiştir. Nev’î kendi şairliğini ise cevher, sümbül, at, papağan, padişah, yüzücü, Hz. İsa, Hz. Yusuf ve Hz. Süleyman’a benzetmiştir.

Nev’î, dönemin şiir ve şair ortamı ile ilgili de değerlendirmelerde bulunmuştur. Şair, şiirin kıymetinin bilinmediğini, dönemindeki insanların şiire rağbet göstermediğini ve yeteneksiz şairlerin çoğaldığını belirtmektedir. Ayrıca paşa, vezir ve padişah gibi dönemin üst düzey yetkililerin şiire gereken önemi vermediklerini ve şairleri desteklemediklerini belirtmektedir.

Nev’î’nin kendi şairliğinden yola çıkarak şair ve şairlik ile ilgili değerlendirmeleri, hem kendi döneminin hem de divan şiirinin şairlik anlayışının tespiti konusundaki çalışmalara önemli derecede katkı sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Coşkun, Menderes (2011). Klasik Türk Şairinin Poetikası Üzerine, Bilig Dergisi, 56, 57-80.
- Doğan, Muhammed Nur (1996). Fuzuli’nin Poetikası, İlmi Araştırmalar 2, İstanbul, s. 47-72.
- Doğan, Muhammet Nur (2002), Klâsik Edebiyatımızda Sanat ve Şiir Felsefesi (Poetika), Eski Şiirin Bahçesinde, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Erkal, Abdulkadir (2009). Divan Şiiri Poetikası (17. Yüzyıl), Birleşik Yayınevi, Ankara.
- Ekici, Hasan (2017). Nev’î Divanında Aşk Üzerine Teşbihler, Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, Sayı 1. 21-36
- Güler, Zülfi (2014). Divan Şiirinde Papağan, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2/1, 61-71.
- Gümüş, Kudret Safa (2017). "Filibeli Vecdî'nin Poetikası". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, Sayı 48, s.74-81.
- Gümüş, Kudret Safa (2019). "Yûsuf Hakikî Baba'nın Şair ve Şiir Anlayışı". Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (46): 153-177.
- İpekten, Haluk (1996). Divan Edebiyatında Edebî Muhitler, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- İpekten, Haluk (2013). Baki, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kaplan, Mahmut (2007). Şeyh Gâlib’in Şiir Anlayışı / Şeyh Galib’s Poetic Mentality. Turkish Studies, -International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic- Volume 2/4, p. 455-465.
- Kaya, Bayram Ali (2016). Necâtî Bey’in Şair Anlayışı, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, 34, 149-214.
- Macit, Muhsin (2010). Söz Meydanının Usta Binicisi: Nef’î, Dil ve Edebiyat Dergisi, 21,14-27.
- Macit, Muhsin (2011). XVII. Yüzyılda Yenilik Arayışları ve Nef’î, (Ed: Y. Saraç, M. Macit) XVII. Yüzyıl Türk Edebiyatı içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2011, 38-59.
- Mengi, Mine (1997). Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Onay, Ahmet Talat (2013). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Berikan Yayıncılık, Ankara.

Veysi TURAN – Nev'î'de Şair ve Şairlik Anlayışı

- Öztoprak, Nihat (2006). Rûhî'nin Şair Anlayışı, Osmanlı Araştırmaları Dergisi, 28, 94-120.
- Pala, İskender (2002). Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, LM Yayınları, İstanbul.
- Tılfarlıoğlu, Musa (2016). Edirneli Şevki'nin Şair Anlayışı, Asia Minor Studies-International Of Social Sciences, Cilt: 4 Sayı: 7 Ocak 2016 / Volume: 4 Issue: 7.
- Selçuk, Bahir (2016). Klasik Türk Şiirinde Renkli Bir Oyun: Çevgân, 1st International Scientific Researches Congress Humanity and Social Sciences, Madrid, sayfa: 1853-1873.
- Selçuk, Bahir (2006). Nev'î'de Söz ve Savaş İlgisi, EKEV Akademi Dergisi, sayı:28, 233-246.
- Toprak, Zafer (2017). Seyyid Vehbi'nin Şair Anlayışı, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/7, p. 403-428.
- Tulum, Mertol, M. A. Tanyeri (1977). Nev'î Divanı (Tenkidli Basım). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Yekbaş, Hakan (2009). Divan Şairinin Penceresinden Acem Şairleri, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/2, p.1126-1155.
- Zebihullâh-i Safâ (2002). İran Edebiyatı Tarihi, 1. Cilt, (Çev. Hasan Almaz), Nusha Yayınları, Ankara.
- Zebihullâh-i Safâ (2005), İran Edebiyatı Tarihi, 2. Cilt, (Çev. Hasan Almaz), Nusha Yayınları, Ankara.